

DOI: 10.38146/BSZ.2015.11.8

GYŐRI LEVENTE

A büntetés-végrehajtási szervezet továbbképzési rendszere

A büntetés-végrehajtási szervezet továbbképzési rendszerét a belügyminiszter irányítása alá tartozó hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról szóló 2/2013. (I. 30.) BM rendelet (a továbbiakban: rendelet) szabályozza. A közalkalmazottak továbbképzési kötelezettségéről jogszabály, intézkedés nem rendelkezik, esetükben a továbbképzésen való részvételi kötelezettséget az állományilletékes parancsnok a hivatásos jogviszonyban álló személyekkel közösen rendelheti el. A büntetés-végrehajtási szervezetnél szolgálatot teljesítő kormánytisztviselők (pártfogó felügyelők) továbbképzési kötelezettségét a közszolgálati tisztviselők továbbképzéséről szóló 273/2012. (IX. 28.) kormányrendelet szabályozza. Mivel a kormánytisztviselők továbbképzési rendszere jelentős azonosságot mutat (továbbképzési ciklus időtartama, kötelezően megszerzendő kreditpontok száma) a hivatásos jogviszonyban lévőkével, illetve a pártfogó felügyelők (45-50 fő) alacsony létszámára tekintettel a továbbiakban egységesen a hivatásos állományúak továbbképzési rendszeréről beszélünk.

A rendelet hatálybalépése előtt a továbbképzés vonatkozásában a büntetés-végrehajtási szervezetnél nem létezett miniszteri szintű szabályozó rendszer, jogszabály. Jellemzően a büntetés-végrehajtási intézetek szükségyszerű feladatként tekintettek az évi egyszeri, a teljes személyi állományt érintő továbbképzésekre. Tapasztalható és jellemző volt az egyéni és a szervezeti igényekhez igazodó, azokra reagáló továbbképzések szervezésének, lebonyolításának hiánya.

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium megszűnésével 2010-ben a büntetés-végrehajtási szervezet a Belügyminisztérium irányítása alá került. A rendészeti szakvizsgáról és a rendészeti vezetőképzésről szóló 21/2011. (VII. 13.) BM rendelet hatálybalépésével a hivatásos állomány számára egy eddig nem ismert, szervezeti hagyományok nélküli, új típusú rendészeti jellegű képzési forma (rendészeti szakvizsga, rendészeti vezetővé képző és rendészeti mestervezetővé képző tanfolyamok) bevezetésére került sor. A rendelet megjelenített egyéb specifikus továbbképzéseket, ilyen például a tehetség-

gondozási rendszer vagy a vezetői továbbképzés. Ez a jogszabály előremutatóan vázolt egy rendszerszintű, komplex, magasabb színvonalon működő, kötelezően megszerzendő továbbképzési pontrendszeren (kreditrendszer) alapuló továbbképzési programot.

Az új rendszer alapkonceptiója az, hogy egyének továbbképzési, fejlesztési terveit az időközben bevezetett egyéni és szervezeti teljesítményértékelést figyelembe véve kell elkészíteni. Az egyéni továbbképzési terv összeállításánál olyan továbbképzéseken való részvételére kell a munkatársakat kötelezni, ösztönözni, amelyek erősítik a személyes kompetenciákat, fejlesztik a szolgálat ellátásával kapcsolatos készségeket, képességeket. A kötelezően elrendelt továbbképzéseken túl a Közzolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóságnak, illetve az adott belügyi szervnek olyan továbbképzéseket is kell kínálnia a személyi állománynak, amelyeket – a lehetőségekhez képest – önállóan is választhatnak, ekként eldöntve, melyek azok a készségek, képességek, kompetenciák, amelyeket fejleszteni kíván. Az így kiválasztott továbbképzésekből összeállított éves egyéni továbbképzési tervek összességéből pedig kialakítható a belügyi szerv éves továbbképzési terve, amely iránymutatást adhat a felső vezetésnek a szervezeti szintű továbbképzési irányokra, folyamatokra, az igények mértékére.

Az előbbi elképzelések és koncepciók megvalósulásának biztosítéka egy olyan jogszabály megalkotása, amely kellő garanciát ad az új rendszer, program bevezetésére és annak alkalmazására. A jogszabály tervezetének előkészítő munkafolyamataiba, illetve az elkészült tervezet kodifikálásába a Belügyminisztérium vezetése bevonta a belügyi szervek oktatással, továbbképzéssel foglalkozó vezetőit, munkatársait. A belügyi szerveknél működő munkacsoportok irányítását és vezetését a Közzolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóság vállalta magára.

Az előkészítő munka folyamán ki kellett dolgozni és modellezni az új rendszer pénzügyi költségeit, annak finanszírozási lehetőségeit. Végig kellett gondolni, milyen informatikai rendszert szükséges bevezetni és milyen webes felületnek kell működnie ahhoz, hogy megfelelő informatikai támogatást nyújtsunk a képzésszervezőknek, az egyéni továbbképzési terveket elkészítő vezetőknek, illetve a továbbképzésen részt vevő személyeknek. A program megalkotásánál törekedni kellett arra is, hogy a továbbképzési rendszer működtetésekor minimálisra szorítsuk a papíralapú munkát, ne kényszerítsük a belügyi szerveket „felesleges” papírgyártásra. Fontos szempont volt a személyes adatok biztonságának garantálása, az informatikai rendszer zárttá – külsők számára elérhetetlenné – tétele. A legfontosabb tervezési szempont pe-

dig az volt, hogy kapcsolódási pontokat találjunk a teljesítményértékelési rendszer és a szervezeti teljesítmény-értékelési rendszer irányába.

A minden részletre kiterjedő műhelymunka és egyeztetések eredményeképpen 2013 januárjában új időszámítás kezdődött a Belügyminisztérium irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó hivatásos állományúak továbbképzési rendszerében, hiszen elkészült és hatályba lépett az új rendelet. Ez a rendelet nemcsak a büntetés-végrehajtás, hanem a rendőrség, a katasztrófavédelem és a polgári titkosszolgálatokhoz tartozó hivatásos munkatársak részére is meghatározta az új továbbképzési irányvonalat. A rendelet nemcsak a továbbképzési követelményeket, kötelezettségeket rendezte egységes szerkezetbe, de a jogszabály erejénél fogva megteremti mind az anyagi feltételeket, mind a XXI. századi követelményeknek megfelelő informatikai rendszer működtetéseinek alapjait. E tényezők együttállása elengedhetetlen volt a rendszer sikeres bevezetéséhez, működtetéséhez és fejlesztéséhez.

A hatályos rendelet szabályozza a továbbképzési szinteket, meghatározza, hogy csak a Közszerológati Személyzetfejlesztési Főigazgatóság vagy a belügyi szerv által szervezett, a Belügyi Továbbképzési Kollégium (a belügyminiszter továbbképzéssel összefüggő feladatait ellátó szakmai testület) által elfogadott, akkreditált, pontértékkel bíró képzések elvégzésével teljesíthető a továbbképzési kötelezettség.

A kollégium tagjai a belügyi szervek vezetői által delegált személyek, vezetője a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára. A büntetés-végrehajtási szervezetet a kollégium ülésein az országos parancsnok biztonsági és fogva tartási helyettese képviseli. A Belügyi Továbbképzési Kollégium feladatai egyebek között, hogy meghatározza a továbbképzések minőségügyi követelményeit, módszertani irányelveit, meghatározza és felügyeli annak minőségirányítási rendszerét. A kollégium dönt a Közszerológati Személyzetfejlesztési Főigazgatóság által előterjesztett továbbképzési programok névjegyzékbe való nyilvántartásba vételéről vagy törléséről.

A személyzetfejlesztési főigazgatóság a továbbképzési rendszer módszertani és minőségirányítási központjaként egyebek között lefolytatja a továbbképzési programok minősítési eljárását, ellenőrzi az éves továbbképzési tervek végrehajtását, és a továbbképzések minőségirányításával és informatikai támogatásával összefüggésben fejleszti és működteti az elektronikus képzési programok és vizsgák igénybeviteléhez szükséges rendszertervező-képzési, -továbbképzési és vizsgaportált.

A továbbképzések teljesítésének mérése a személyzetfejlesztési főigazgatóság főigazgatója által jóváhagyott tanulmányi és vizsgaszabályzat alapján

továbbképzési pontrendszerrel történik. Egy továbbképzési pont egy tanulmányi munkaórának felel meg (45 perces tanórák). Maga a továbbképzési időszak a próbaidő lejártával kezdődik, és négyéves ciklust ölel fel. A hivatásos állomány tagjának továbbképzési kötelezettsége viszont megszűnik, ha a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár eléréséig öt évnél kevesebb idő van hátra. Az első továbbképzési ciklus 2014. január 1-jén kezdődött.

Az új életpályamodell bevezetésével egyidejűleg megnőtt a jelentősége a továbbképzési ciklus eredményes teljesítésének, a rendszer fontosságát igazolja, hogy a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény alapján a hivatásos állomány tagja a besorolási kategóriáján belüli fizetési fokozatban csak akkor léphet előre, ha – egyebek között – a számára előírt továbbképzési pontokat a ciklus végére összegyűjtötte. A továbbképzési ciklus alatt a hivatásos állomány vezetői beosztást betöltő tagjának legalább 128, a tiszti beosztást betöltő nem vezetői állománynak 96, a tiszthelyettesi állománynak pedig 64 továbbképzési pontot kell összegyűjtenie.

A hivatásos állomány számára előírt továbbképzési kötelezettség teljesítéséhez szükséges pénzügyi forrást a belügyi szerv a költségvetéséből fedezi. A továbbképzések (központi, minősített és bejelentésköteles továbbképzések) költségeit, valamint a rendészeti szakvizsga felkészítési díját és első alkalommal a vizsgadíjat a belügyi szerv a Közszolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóságnak a hivatásos állomány létszáma alapján továbbképzési hozzájárulásként fizeti meg. A normatív hozzájárulás alapja a mindenkori kormánytisztviselői illetményalap hatvan százaléka, amelyet minden év január 31-ig, a belügyi szervnél tárgyév január 1-jén foglalkoztatott hivatásos állomány létszáma hetven százaléka alapján alapulvételével, a belügyi szerv előirányzat-átadással teljesít. 2015-ben a büntetés-végrehajtási szervezet megközelítőleg százötvenmillió forint normatív hozzájárulást fizetett a személyzetfejlesztési főigazgatóságnak.

Az vizsgaportál kialakítása már a rendelet hatálybalépése előtt elkezdődött, majd a hatálybalépéssel egyidejűleg élesítették, és az alapfunkciók további bővítése mellett a fejlesztése jelenleg is tart. A portál használatából adódó kezdeti tapasztalatok összegyűjtése, értékelése, majd a felvetődő nehézségek megoldása után elmondható, hogy a belügyi szerveken belül jelenleg ez program működik a legjobban.

2014 tavaszán megkezdődött mintegy hatezer hivatásos állományú tag regisztrálása a portálon. A végfelhasználóknak egyedi profilt állítottak össze, ez tartalmazza az érintett személyes adatait, a továbbképzési ciklushoz tartozó,

cikluson belül elvégzett továbbképzéseit, a már megszerzett továbbképzési pontokat, illetve az egyéni továbbképzési terveket. A regisztrációt a helyi vagy területi adminisztrátorok végzik, és a belügyi adminisztrátor (humán szolgálat) a személyügyi nyilvántartással összevetve hagyja jóvá.

A regisztrációval egyidejűleg a rendeletben rögzítetteknek megfelelően a vezető elkészíti az egyén továbbképzési tervét, amelyet minden év február 15-ig az előző év teljesítményértékelése figyelembevételével állít össze. Az egyéni továbbképzési tervek elkészítését 2014-ben megnehezítette az akkreditált, belső és minősített továbbképzések alacsony száma, az alacsony kínálati oldal. A büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények vezetői erre reagálva 2014 második fél évében több mint száz belső továbbképzést akkreditáltattak a személyzetfejlesztési főigazgatósággal, így 2015 elején már nem okozott gondot a cikluson belüli második egyéni továbbképzési terv elkészítése.

2015. szeptember 1-jéig 212 belső továbbképzés elfogadására került sor, megfelelő minőségű és mennyiségű lehetőséget, alternatívát nyújtva a továbbképzési tervben rögzítettek teljesüléséhez. E továbbképzések teljesítésével 2014–2015-ben 433 999 továbbképzési pontot gyűjtöttek össze munkatársaink.

A továbbképzési rendszer eddigi működéséből és a résztvevőktől érkezett visszajelzésekből összességében megállapítható, hogy a még jelenleg is finanszírozás alatt álló, de már alapjaiban eredményesen működő továbbképzési program valóban korszerű, a belügyi szerveket és a hivatásos állományt teljes körűen kiszolgáló XXI. századi program.